

Α' ΜΕΡΟΣ

ΟΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η συστηματική ανάπτυξη των συγχρόνων Τηλεπικοινωνιών της χώρας άρχισε περί τα τέλη της δεκαετίας του 1950 με αποκλειστικό όχημα τον ΟΤΕ, ο οποίος ιδρύθηκε το 1949 (Ν.Δ. 1049/49), από την συγχώνευση της Κρατικής Τηλεγραφικής Εταιρείας, της Α.Ε.Τ.Ε, της Τηλεφωνικής Εταιρείας Ρόδου και της Διεθνούς Τηλεγραφικής Εταιρείας Cable and Wireless. Με το Νομοθετικό Διάταγμα 1049/49 ο Ο.Τ.Ε. αποκτούσε το προνόμιο της μονοπωλιακής παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στην Ελλάδα και όλες οι μετοχές του ανήκαν στο κράτος. Ωστόσο, η ιστορία των Ελληνικών Τηλεπικοινωνιών αρχίζει από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, η ανάπτυξη των Τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα άρχισε με την εγκατάσταση του πρώτου συστήματος Μορσικής Τηλεγραφίας και την πόντιση του πρώτου υποβρυχίου καλωδίου που συνέδεσε την Αθήνα με τη Σύρο (1859), ενώ η υπηρεσία της τηλεφωνίας προσφέρθηκε αργότερα. Μέχρι το 1941 πραγματοποιήθηκαν αρκετά οργανωτικά βήματα σε διοικητικό και τεχνολογικό επίπεδο, αλλά και σύνδεσης με άλλες γειτονικές χώρες.

Κατά τη διάρκεια του δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου προξενήθηκαν μεγάλες ζημιές στο Τηλεγραφικό και Τηλεφωνικό Δίκτυο της Χώρας, ενώ άλλες εγκαταστάσεις τέθηκαν εκτός λειτουργίας λόγω έλλειψης ανταλλακτικών. Το γεγονός αυτό ενίσχυσε την αναγκαιότητα μιας νέας στρατηγικής στον ελληνικό τηλεπικοινωνιακό τομέα σε εθνικό, πλέον, επίπεδο. Με την ίδρυση του ΟΤΕ το 1949, ως Δημόσιο και αποκλειστικό φορέα ανάπτυξης των τηλεπικοινωνιών σε πλήρη αρμονία με τη διεθνή πρακτική της εποχής, εγκαταστάθηκε σημαντικός Τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός για τα τεχνολογικά δεδομένα της εποχής, ακόμη και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές της χώρας ήδη από την πρώτη δεκαετία λειτουργίας του (1949-1959).

Τη δεκαετία 1960-1970 άρχισε και ολοκληρώθηκε η αυτοματοποίηση του ζευκτικού δικτύου, ενώ ο ΟΤΕ δημιούργησε ένα μεγάλο δίκτυο αναμεταδοτών σε όλη την χώρα για να διευκολύνει την είσοδο της τηλεόρασης. Τη δεκαετία 1970-1980 λειτούργησε το κέντρο δορυφορικών επικοινωνιών των Θερμοπυλών (INTELSAT) και το δίκτυο VHF. Το χρονικό διάστημα από το 1980 - 1990 χαρακτηρίζεται από την παροχή νέων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από τον ΟΤΕ. Πρόκειται για την απαρχή μιας νέας περιόδου που χαρακτηρίστηκε από την έναρξη και την ανάπτυξη της ψηφιοποίησης των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα. Η Ελλάδα συνδέθηκε με το Ευρωπαϊκό τηλεπικοινωνιακό δορυφόρο EUTELSAT και τον IMNARSAT, ενώ άρχισε και η λειτουργία του “HELLASPAC” (Δημόσιο Δίκτυο Μετάδοσης και Μεταγωγής Πακέτων Δεδομένων), του “HELLASCOM” (Ψηφιακό Δίκτυο Δεδομένων Υψηλών Ταχυτήτων) και του HELLASTEL (Δημόσιο Δίκτυο Τηλεεικονογραφείας), καθώς και η παροχή των υπηρεσιών Τηλεειδοποίησης, Τηλεδιάσκεψης, Κινητής Τηλεφωνίας και TELEFAX.

Ο ΟΤΕ, ως μονοπωλιακός και αποκλειστικός φορέας ανάπτυξης των τηλεπικοινωνιών (Οργανισμός Κοινής Ωφελείας) παρουσίασε σημαντικά επιτεύγματα, αλλά και σοβαρές αδυναμίες. Στα επιτεύγματά του συγκαταλέγονται ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης, ιδιαίτερα κατά τις δεκαετίες 1960-1980 σε σχέση ακόμα και με τα διεθνή δεδομένα, η υψηλή τηλεφωνική πυκνότητα, τα χαμηλά τηλεπικοινωνιακά τέλη κτλ. Ως αδυναμίες του μπορούν να καταγραφούν η καθυστέρηση στην ικανοποίηση της ζήτησης, η χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών λόγω του αναλογικού αστικού δικτύου κ.α.

Γενικά, η πορεία του ΟΤΕ υπήρξε ανοδική, κυρίως σε ότι αφορά την αναπτυξιακή του δραστηριότητα, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας περίπου του 1970, ενώ έκτοτε εισήλθε σε φάση παρατεταμένης ύφεσης μέχρι το 1988. Η ανάσχεση της αναπτυξιακής πορείας, που σημειώθηκε στο διάστημα αυτό, είχε σοβαρές συνέπειες, όπως τη συσσώρευση μεγάλου αριθμού ανικανοποίητων αιτήσεων για τηλεφωνικές συνδέσεις (έφθασαν περίπου το 1.100.000 το 1989), την υποβάθμιση της ποιότητας επικοινωνίας, τη καθυστέρηση της εισαγωγής των νέων προηγμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών (υπηρεσίες τηλεματικής, κινητή τηλεφωνία κτλ). Κύρια αίτια της εξέλιξης ήταν ο περιορισμός των ετήσιων επενδυτικών προγραμμάτων, σε χαμηλά επίπεδα και η καθυστέρηση εφαρμογής εκτεταμένου προγράμματος ψηφιοποίησης του τηλεπικοινωνιακού δικτύου.

Η κατάσταση αυτή άρχισε να αναστρέφεται στη δεκαετία του 1990, μετά τις αποφάσεις που πάρθηκαν στο διάστημα 1988-90. Το ύψος των επενδυτικών προγραμμάτων, μετά το 1990 σταδιακά, τριπλασιάστηκε (σε σταθερές τιμές) και η ψηφιακοποίηση του δικτύου επιταχύνθηκε σημαντικά. Στο τέλος της δεκαετίας του '90 οι εκκρεμείς αιτήσεις, για

τηλεφωνικές συνδέσεις, μηδενίστηκαν, ενώ η ποιότητα της επικοινωνίας βελτιώθηκε αισθητά. Παράλληλα, μεγάλη πρόοδος συντελέστηκε και στις νέες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, κυρίως στις υπηρεσίες Τηλεματικής, οι οποίες παρέχονται πλέον από τον ΟΤΕ σε διεθνή κλίμακα. Στη συνέχεια γίνεται αναλυτική παρουσίαση των πρόσφατων εξελίξεων στην αγορά των Ελληνικών Τηλεπικοινωνιών.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Διεθνείς Εξελίξεις

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 20 ετών, σημειώθηκε διεθνώς, σημαντική πρόοδος στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, η οποία δεν αφορούσε μόνο την μέχρι τότε εξέλιξη του τομέα και την εμφάνιση πολλών νέων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, αλλά και την αναθεώρηση της θεσμικής υπόστασης και δομής των φορέων παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Νέες έννοιες, αρχίζουν και αποκτούν δυναμική στις αγορές, επηρεάζοντας τις εξελίξεις στον χώρο. Οι πάροχοι αρχίζουν να προσανατολίζονται στην διαδικασία του ανταγωνισμού, όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο, αλλά σε μια ταχέως ερχόμενη παγκοσμιοποιημένη αγορά τηλεπικοινωνιών.

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης είχε κάνει δυναμικά την εμφάνιση του, σε πολλούς κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας. Με την διαδικασία των εξαγορών, των συγχωνεύσεων και των συμμαχιών, πολλές εταιρίες επέκτειναν τις δραστηριότητες τους και εκτός των εθνικών τους συνόρων. Στις ραγδαίες αυτές εξελίξεις, σημαντικότερη ήταν η συμβολή

του κλάδου των τηλεπικοινωνιών, τόσο εξαιτίας της ανάπτυξης του, όσο και εξαιτίας της σύγκλισης του με την πληροφορική, που επέτρεψε την γρήγορη και άμεση επικοινωνία με όλα τα μέρη του κόσμου.

Ενώ όμως οι τηλεπικοινωνίες υπήρξαν το μέσο που βοήθησε στην δημιουργία πολυεθνικών επιχειρήσεων και στην ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου και ανταγωνισμού, ως κλάδος παρέμενε στάσιμος, περιχαρακωμένος σε εθνικά - κρατικά μονοπώλια και προστατευμένος από τον ανταγωνισμό που αναπτυσσόταν διεθνώς. Η παραδοσιακή θεώρηση που επικρατούσε μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν ότι οι επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες ή προϊόντα κοινής ωφελείας, όπως νερό, ηλεκτρική ενέργεια, τηλεπικοινωνίες κτλ., έπρεπε να είναι κρατικά μονοπώλια, να προσφέρονται δηλαδή από έναν αποκλειστικά πάροχο, το κράτος. Ο κυριότερος λόγος, δικαιολογημένος για την εποχή, ήταν το ιδιαίτερα υψηλό κόστος που ήταν αναγκαίο για την δημιουργία των απαραίτητων υποδομών με σκοπό την παροχή των παραπάνω υπηρεσιών ή προϊόντων.

Τα μονοπώλια αυτά δραστηριοποιούνταν στα πλαίσια περιορισμένων αγορών, δημιουργώντας κέρδη μόνο στον βαθμό της συντήρησης των δικτύων τους και της δημιουργίας νέων επενδύσεων. Τα πλεονάζοντα κέρδη χρησιμοποιούνταν από τις εθνικές κυβερνήσεις στον κρατικό προϋπολογισμό. Ουσιαστικά λειτουργούσαν σαν πάροχοι καθολικής υπηρεσίας, προσφέροντας βασικές υπηρεσίες, σε ένα ελάχιστο επίπεδο ποιότητας, σε χαμηλές τιμές για το σύνολο των καταναλωτών, ανεξαρτήτως γεωγραφικής προέλευσης. Τα μονοπώλια, σύμφωνα και με το επίπεδο της τεχνολογικής προόδου της εποχής, αποτελούσαν την καλύτερη λύση και λειτούργησαν αποτελεσματικά για αρκετά χρόνια. Τα κυριότερα πλεονεκτήματα που παρουσίασαν ήταν:

- Οι οικονομίες κλίμακας λόγω της δημιουργίας μίας μόνο υποδομής
- Το επίπεδο κινδύνου στην αγορά που ήταν ιδιαίτερα χαμηλό λόγω της έλλειψης ανταγωνισμού και που επέτρεψε την δημιουργία εθνικών τηλεπικοινωνιακών δικτύων

Παρόλα αυτά, τα μονοπώλια αν και φαίνονταν κερδοφόρα, η στενή σχέση των διοικήσεων τους με τις εκάστοτε κυβερνήσεις, παράλληλα με την δημιουργία έλλειψης κινήτρων ανταγωνισμού, τα οδήγησε στο να παρουσιάσουν σημαντικά διοικητικά και οικονομικά προβλήματα (όπως το πολύ υψηλό και συνεχώς αυξανόμενο λειτουργικό κόστος, αποτέλεσμα του υπεράριθμου προσωπικού), με αποτέλεσμα την μείωση της αποδοτικότητας, την συνεχή πτώση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών ή ακόμη και την δημιουργία ελλειμμάτων, τα οποία συχνά καλυπτόταν από τον κρατικό προϋπολογισμό. Τα περισσότερα μονοπώλια υπό αυτές τις συνθήκες αδυνατούσαν, ακόμα και αν το επιθυμούσαν, να ανταποκριθούν στις εξελίξεις και στις απαιτήσεις της εποχής, γεγονός που οφείλεται κυρίως στους εξής λόγους:

- Στην απουσία του κινήτρου της καλύτερης επιλογής, λόγω έλλειψης ανταγωνισμού, που προαναφέρθηκε
- Στην επιλογή προσωπικού, και ιδιαίτερα των υψηλόβαθμων στελεχών, που γινόταν βάσει πολιτικών και όχι επιχειρηματικών κριτηρίων
- Στις συνεχείς παρεμβάσεις στην διοίκηση των επιχειρήσεων από πολιτικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς
- Στην νοοτροπία των εργαζομένων, οι οποίοι ως μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι, πιθανόν θεωρούσαν ότι η αποτελεσματικότητα της εργασίας τους δεν επηρέαζε ιδιαίτερα το μέλλον της επιχείρησης

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, η επικρατούσα άποψη περί μονοπωλίων στις τηλεπικοινωνίες, άρχισε να μεταβάλλεται. Σε αυτό συνέβαλάν περάν της αναγνώρισης των ανωτέρω προβλημάτων και μία σειρά άλλων παραγόντων. Οι τηλεπικοινωνίες άρχιζαν να αντιμετωπίζονται ως το κυριότερο μέσο της οικονομικής ανάπτυξης, στο διαμορφούμενο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον και για τον λόγο αυτό, η εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική στα περισσότερα κράτη, είχε πλέον ως στόχο την αύξηση της συνολικής ζήτησης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα γενικότερα προβλήματα του υψηλού πληθωρισμού και των μεγάλων ελλειμμάτων. Στόχος λοιπόν, έγινε η αύξηση της τηλεφωνικής διείσδυσης στο σύνολο της εθνικής επικράτειας, με παράλληλη προσπάθεια να διατηρηθεί το κόστος, ειδικότερα του παγίου και των αστικών κλήσεων, σε χαμηλά επίπεδα.

Παράλληλα, τα μονοπώλια αντιμετώπισαν πιέσεις και από την πλευρά της προσφοράς εξαιτίας των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων, που πλέον επέτρεπαν την προσφορά υπηρεσιών με μικρότερο κόστος. Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως από την δεκαετία του 1970 και μετά, δημιουργήθηκαν νέοι τρόποι μετάδοσης σήματος, μέσω δορυφόρων και ασύρματων δικτύων, οδηγώντας στην μείωση του κόστους κατασκευής εναλλακτικών δικτύων μετάδοσης φωνής και δεδομένων. Ταυτόχρονα, νέοι τρόποι επικοινωνίας αναπτύσσονταν, όπως το Διαδίκτυο, αλλά και τα φυσικά μέσα μετάδοσης ήχου εξελίσσονταν με την εμφάνιση των οπτικών ινών.

Κατά μία συμπληρωματική άποψη, εκφρασμένη από τον J. Simonis (2001), θεωρείται ότι πολιτικοί, οικονομικοί και κοινωνικοί λόγοι οδήγησαν τις κυβερνήσεις στην απόφαση για απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών. Θεωρείται, δηλαδή, ότι οι πολιτικές των

απελευθερώσεων και των ιδιωτικοποιήσεων κυριαρχούσαν πλέον παγκοσμίως και αναμενόταν από την διαδικασία αυτή, να επιτευχθούν υψηλότερα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης μέσω αύξησης των εσόδων λόγω μειωμένου κόστους παραγωγής, αρτιότερης ικανοποίησης της ζήτησης των καταναλωτών και εισαγωγής νέων καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Ένας ακόμη έμμεσος λόγος που οδηγήθηκε ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών προς την ιδιωτικοποίηση και την απελευθέρωση, ήταν η ανάγκη για αύξηση της ανταγωνιστικότητας των χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο, η οποία φυσικά μπορούσε να επιτευχθεί μόνο μέσω της ενδυνάμωσης της εγχώριας αγοράς και των υποδομών. Τέλος, ο J. Simonis τονίζει ότι: «το θέμα είναι η δημιουργία μιας νέας κοινωνίας, ενός νέου οικονομικού περιβάλλοντος με στόχο την αύξηση της επιχειρηματικότητας και της δημιουργικότητας. Μια νέα κοινωνία που θα προωθήσει το επιχειρηματικό πνεύμα των ατόμων. Εν τέλει, μια κοινωνία με πιο ευέλικτες αγορές για τους παραγωγούς (παρόχους) και τους εργαζομένους».

Επίσης, ο J. McCormick (1996) αναφέρεται στους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες που επηρέασαν τις τηλεπικοινωνιακές αγορές και οι οποίοι σταχυολογούνται ως εξής:

- Οι διάφορες κοινωνικές αλλαγές, η αύξηση των καταναλωτικών αναγκών και η ταυτόχρονη μείωση της παραγωγής οδήγησαν στην αύξηση της ζήτησης για υπηρεσίες, κυρίως, κινητών επικοινωνιών
- Η ανάγκη για μείωση του εργατικού δυναμικού και των πρώτων υλών (“do more with less”) έδωσε μία ακόμη ώθηση στην ζήτηση τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και προϊόντων. Για να συνεχίσει να λειτουργεί αποτελεσματικά το ολοένα και μειούμενο εργατικό δυναμικό, απαιτείται μία αντίστοιχη αύξηση σε πληροφόρηση, η

οποία είναι δυνατόν να επιτευχθεί με την εισαγωγή νέων, εξελιγμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών για την ταχύτερη μεταφορά δεδομένων, εικόνας και ήχου

- Η ανάγκη για ξεχωριστή τιμολογιακή πολιτική ανάλογα με την χρήση των νέων υπηρεσιών απαιτεί και πάλι καλύτερη πληροφόρηση για τα καταναλωτικά πρότυπα

Ο συνδυασμός όλων των παραπάνω με την τεχνολογική πρόοδο που συντελέστηκε διαμόρφωσαν την ανάγκη απελευθέρωσης των αγορών και την δημιουργία ανταγωνιστικών συνθηκών.

Ιδιωτικοποίηση των Πρώην Κρατικών Μονοπωλίων

Είναι φανερό ότι εφόσον η αγορά των τηλεπικοινωνιών θα άνοιγε στον ελεύθερο ανταγωνισμό, οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί θα έπρεπε να έχουν επαναπροσδιορίσει τις στρατηγικές τους τοποθετήσεις. Σημαντικές αλλαγές στις δομές και στους επιχειρησιακούς σκοπούς των κρατικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών έπρεπε να επιτηρηθούν για να είναι σε θέση οι επιχειρήσεις αυτές να συμβιβαστούν με τις δημιουργούμενες νέες συνθήκες, που τίθενται από τις ευρωπαϊκές κανονιστικές αρχές. Η επιρροή των πολιτικών καταστάσεων δεν θα έπρεπε να επιδρά στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των επιχειρησιακών στρατηγικών των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών. Αν και η ίδρυση τέτοιου είδους επιχειρήσεων βασίστηκε στην παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας για την ευημερία του κοινωνικού συνόλου, η πραγματικότητα της οικονομικής επιβίωσης μέσα σε ένα άκρως ανταγωνιστικό περιβάλλον απαιτούσε την τροποποίηση των επιχειρησιακών σκοπών

προσανατολίζοντάς τους προς περισσότερο επιχειρηματικές κατευθύνσεις.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η άσκηση διοίκησης των κρατικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών ήταν πλήρως ελεγχόμενη από το κράτος και, έτσι, η διοίκηση των εταιρειών δεν ήταν δυνατό να επικεντρωθεί σε καθαρά επιχειρηματικές στοχεύσεις όπως η μεγιστοποίηση των κερδών, η ελαχιστοποίηση λειτουργικών εξόδων κ.α. Επιπρόσθετα, όσο οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί βρίσκονταν υπό το καθεστώς ουσιαστικά κρατικής διαχείρισης, προέκυπταν σοβαροί περιορισμοί αναφορικά με την χρηματοοικονομική τους ευελιξία και αυτό διότι τους ήταν αδύνατο να αυξήσουν το μετοχικό τους κεφάλαιο, ενώ δεν είχαν άνετη πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικές αγορές, γιατί τέτοιου είδους επιχειρήσεις αντιμετώπιζαν σημαντικά εμπόδια στον δανεισμό που προέκυπτε από νομοθετικές διατάξεις επιβαλλόμενες από τις εθνικές κυβερνήσεις των κρατών-μελών της Ε.Ε. Τα κέρδη των κρατικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών θεωρούνταν κρατικά έσοδα και μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τις εκάστοτε εθνικές κυβερνήσεις για την χρηματοδότηση άλλων επενδυτικών σχεδίων σε διαφορετικούς τομείς της οικονομίας.

Υπό αυτές τις συνθήκες, θα ήταν αδύνατο για αυτές τις επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν τους ιδιωτικούς παρόχους τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε ίση βάση. Έτσι, αποφασίστηκε η ιδιωτικοποίηση των κρατικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών, δηλαδή η πώληση μεριδίου μετοχών από τις εθνικές κυβερνήσεις προς ιδιωτικούς επενδυτικούς φορείς. Κάτι τέτοιο ήταν σύμφωνο και με την νεοφιλελεύθερη θεωρία του Milton Friedman, που επικρατούσε όχι μόνο στις κυβερνήσεις του Ρέιγκαν στις

Η.Π.Α. και της Θάτσερ στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και σε σοσιαλιστικές κυβερνήσεις του δυτικού κόσμου.

Βασικός στόχος ήταν η αποτελεσματικότερη λειτουργία των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών, με γνώμονα καθαρά επιχειρηματικά κριτήρια, καθώς και η επίλυση προβλημάτων δανεισμού και επενδυτικής δραστηριότητας, που αντιμετώπιζαν οι διοικήσεις των κρατικών επιχειρήσεων υπό το κυβερνητικό νομοθετικό πλαίσιο. Επιπρόσθετα, μέσω της ιδιωτικοποίησης παρέχονταν επιχειρησιακές ευκαιρίες για την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων (στις δομές των ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων). Η προοπτική όμως της ιδιωτικοποίησης των τηλεπικοινωνιών, δημιούργησε και μεγάλες διενέξεις μεταξύ κυβερνήσεων και συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Η επιλογή των κρατών για την ιδιωτικοποίηση, βασίστηκε σε τέσσερις βασικούς παράγοντες – λόγους. Πρώτον, με την ιδιωτικοποίηση αρκετές κυβερνήσεις σκόπευαν να αποκομίσουν πόρους, που θα χρησιμοποιούνταν στην αντιμετώπιση των δημοσιονομικών τους προβλημάτων. Δεύτερον, υπήρχε η άποψη πως τα κρατικά μονοπώλια, λόγω των δομών τους, δεν θα μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στον ανταγωνισμό της απελευθερωμένης αγοράς τηλεπικοινωνιών, άρα θα έπρεπε να ιδιωτικοποιηθούν. Τρίτον, οι ιδιωτικοποιημένες επιχειρήσεις, θα μπορούσαν με μεγαλύτερη ευκολία να έρθουν σε συμφωνίες και συνεργασίες με μεγάλες εταιρείες του εξωτερικού, δημιουργώντας μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο. Τέταρτον, στα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και στα λιγότερα αναπτυγμένα κράτη, η ιδιωτικοποίηση συνδέεται με τις προσπάθειες επιτάχυνσης του εκσυγχρονισμού του δικτύου τους, μέσω της συγχώνευσης ή συμμαχίας με οργανισμούς του εξωτερικού που διέθεταν

την απαραίτητη τεχνογνωσία. Όλα τα ανωτέρω επιχειρήματα συνέβαλαν στην ιδιωτικοποίηση των Κρατικών Μονοπωλιακών Τηλεπικοινωνιακών Οργανισμών και όπως χρονολογικά παρουσιάζεται στον κατωτέρω Πίνακα 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Απελευθέρωση & Ιδιωτικοποίηση των Κρατικών Τηλεπικοινωνιακών Οργανισμών στην Ε.Ε.

Χώρα	Κρατικός Τηλ. Οργανισμός	Έτος Απελευθέρωσης	Έτος Ιδιωτικοποίησης
Δανία	Tele Danmark	1994	1990
Γαλλία	France Telekom	1998	1997
Γερμανία	Deutsche Telekom	1998	1996
Ελλάδα	OTE	2001	1996
Ιρλανδία	Eircom	1998	1999
Ιταλία	Telekom Italia	1998	1994
Ολλανδία	KPN	1997	1994
Ισπανία	Telefonika	1998	1995
Μ. Βρετανία	BT	1991	1984

Πηγή: 7^η & 8^η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις τηλεπικοινωνίες (2001, 2002)

Σχετικά με την ιδιωτικοποίηση των ευρωπαϊκών κρατικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών κατά την δεκαετία του 1990, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι η πλειονότητα των οργανισμών αυτών ιδιωτικοποιήθηκαν αρκετά πιο νωρίς από τις ημερομηνίες απελευθέρωσης που είχε επιβάλλει η Ε.Ε. όπως φαίνεται και στον Πίνακα 1. Επίσης, το έτος 2000, οι δεκαεννέα από τους είκοσι περισσότερο επιτυχημένους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους, παγκοσμίως είχαν περάσει σε ιδιωτικό έλεγχο. Μόνη εξαίρεση αποτελεί ο Κινεζικός Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών.

Η Πορεία Απελευθέρωσης των Ευρωπαϊκών Τηλεπικοινωνιών

Οι συζητήσεις, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τις τηλεπικοινωνίες, είχαν ξεκινήσει από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, εξαιτίας της ραγδαίας ζήτησης για τέτοιου είδους υπηρεσίες, τόσο από τις επιχειρήσεις, όσο και από τα νοικοκυριά. Την περίοδο αυτή, παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών της Κεντρικής Ευρώπης και των κρατών της Περιφέρειας της Ευρώπης, αναφορικά με το επίπεδο των παρεχόμενων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, γεγονός που αποτελούσε εμπόδιο στην ολοκλήρωση της Κοινότητας, αφού θα έπρεπε να προηγηθεί σύγκλιση μεταξύ των κρατών μελών.

Οι πρώτες σημαντικές αλλαγές στις τηλεπικοινωνίες της Ε.Ε. άρχισαν να παρουσιάζονται στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Ο πρώτος λόγος που συνέβαλε σε αυτό ήταν οι αλλαγές που είχαν ήδη συντελεστεί στις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία, κράτη που αποτελούν τους σημαντικότερους ανταγωνιστές της Ε.Ε. στο διαμορφούμενο παγκοσμιοποιημένο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Ο δεύτερος λόγος ήταν η γρήγορη εξέλιξη της τεχνολογίας που συνδεόταν με τις τηλεπικοινωνίες και ο τρίτος λόγος η αυξημένη ζήτηση για όλο και ποιοτικά βελτιωμένες υπηρεσίες. Τα παραπάνω δεν φαινόταν πιθανό να ικανοποιηθούν από τα 'απαρχαιωμένα' δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και οργανισμούς.

Η πολιτική που επρόκειτο να ακολουθήσει η κοινότητα φάνηκε το έτος 1984 με τη δημοσίευση του Προγράμματος Δράσης, με το οποίο κατέστη σαφές ότι υπήρχε πρόθεση για την διαμόρφωση ενός ενιαίου πλαισίου λειτουργίας των τηλεπικοινωνιών που θα διέπει όλα τα κράτη της Κοινότητας. Έτσι, προτάθηκε η ανάπτυξη μεγαλύτερου συντονισμού

αναφορικά με τα μεγάλα τηλεπικοινωνιακά έργα υποδομής και ιδιαίτερα όσον αφορά τα ψηφιακά δίκτυα ολοκληρωμένων υπηρεσιών, τα δίκτυα ευρείας ζώνης και τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας που θα αναπτύσσονταν στα κράτη μέλη. Μέσα στα πλαίσια αυτά, υπήρχε και η πρόθεση δημιουργίας κοινών προτύπων για τον τερματικό εξοπλισμό, που θα έπρεπε να υιοθετήσουν όλα τα κράτη, ώστε να αναπτυχθεί μία ενιαία αγορά. Στην ίδια κατεύθυνση αναπτύχθηκαν προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης μεταξύ των κρατών (RACE) και προγράμματα βοήθειας των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειακών κρατών – μελών (STAR). Ακόμα και σε θέματα που αφορούσαν καθαρά την εθνική πολιτική του κάθε κράτους, όπως συμφωνίες με τρίτες χώρες εκτός της Κοινότητας, ζητήθηκε η ύπαρξη κοινών θέσεων όλων των κρατών μελών στις διαπραγματεύσεις.

Το 1987 ακολούθησε η Πράσινη Βίβλος, σκοπός των συντακτών της οποίας, ήταν να αναδείξουν τις απαραίτητες συνθήκες, ώστε η αγορά τηλεπικοινωνιών να προσφέρει στους Ευρωπαίους χρήστες μεγαλύτερη ποικιλία τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών (όπως υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας), υψηλότερης ποιότητας και χαμηλότερου κόστους, επιτρέποντας στην Ευρώπη να αποκτήσει στρατηγικό πλεονέκτημα από την ισχυρή τηλεπικοινωνιακή βιομηχανία της, εντός και εκτός των συνόρων της. Έτσι, αυτό θα σήμαινε ότι πρέπει να αξιοποιηθούν όσο γίνεται περισσότερο οι δυνατότητες που προκύπτουν στον κλάδο αυτό: δηλαδή η πλήρης εφαρμογή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, η καθιέρωση ανταγωνιστικού περιβάλλοντος και η ενίσχυση της συνοχής της κοινότητας σε οικονομικό επίπεδο. Διαπιστώνεται λοιπόν, η ωρίμανση των συνθηκών στα περισσότερα κράτη της Κοινότητας, ώστε να τεθούν ρυθμιστικοί κανόνες, οι οποίοι θα δίνουν την δυνατότητα να

αντιμετωπιστούν οι διεθνείς προκλήσεις, κυρίως εκείνες που προέρχονταν από τις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία.

Το Συμβούλιο των Υπουργών, ενέκρινε την συνθήκη στις 30-06-1988 και άφηνε αρκετά περιθώρια δράσης στις εθνικές κυβερνήσεις, ειδικά όσον αφορά το ζήτημα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, την κρατικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών. Συγκεκριμένα, το άρθρο 222 της Συνθήκης, ορίζει ότι η Κοινότητα δεν αποφασίζει το σύστημα ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη, ενώ ο κοινοτικός εκπρόσωπος H. Ungerer, τόνιζε πως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν ενδιαφέρεται για την μορφή ιδιοκτησίας των κρατικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών, αλλά για την απελευθέρωση των εθνικών αγορών των κρατών μελών, που συνεχίζουν να λειτουργούν σε μονοπωλιακό καθεστώς. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί λόγω του ότι η απελευθέρωση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ισοδύναμη της ιδιωτικοποίησης, αφού η ιδιωτικοποίηση δεν συνεπάγεται αυτομάτως και μεγαλύτερο ανταγωνισμό.

Η Πράσινη Βίβλος επέτρεπε στα κρατικά μονοπώλια να διατηρήσουν την αποκλειστική προσφορά και εκμετάλλευση της υποδομής του εθνικού δικτύου, ενώ επιτρεπόταν η προσφορά αμφίδρομων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, υπό την προϋπόθεση να μην δημιουργείται οικονομική βλάβη για τον κρατικό πάροχο. Έτσι, αν και η συνθήκη δεν επέτρεπε την δημιουργία μονοπωλίων, εντούτοις οι κρατικοί πάροχοι διατηρούσαν την αποκλειστικότητα στην παροχή ενός μικρού αριθμού βασικών υπηρεσιών, οι οποίες αναθεωρούνται λαμβανομένης κάθε φορά της εξέλιξης της τεχνολογίας. Όσες υπηρεσίες δεν συμπεριλαμβάνονταν στην αποκλειστική παροχή από τον κρατικό πάροχο, θα μπορούσαν να παρέχονται και από άλλους παρόχους, ενώ οι υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, βάσει της Συνθήκης υπόκεινται στις αρχές του ελεύθερου

ανταγωνισμού, τόσο εντός, όσο και εκτός των συνόρων των κρατών - μελών της Κοινότητας.

Η Πράσινη Βίβλος προωθούσε θέματα τυποποίησης, μέσω της ανάπτυξης και δραστηριοποίησης του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τυποποίησης (ETSI). Το ζήτημα αυτό ήταν από τα πλέον σημαντικά, αφού η δημιουργία κοινών προτύπων, θα επέτρεπε την διασύνδεση των δικτύων όλων των κρατών της Κοινότητας, αλλά και την ανάπτυξη του ανταγωνισμού εντός των εθνικών τους συνόρων. Με τον τρόπο αυτό επιδιωκόταν η διασφάλιση της Παροχής Ανοιχτού Δικτύου, αφήνοντας όμως στις ρυθμιστικές αρχές των κρατών μελών το περιθώριο διαμόρφωσης της εμπορικής πολιτικής των κρατικών παρόχων, αφού αυτές θα έπρεπε να ορίσουν (κατόπιν συνεργασίας βέβαια με τον ιστορικό πάροχο) τις τεχνικές προδιαγραφές, τους όρους διασύνδεσης και τα τιμολόγια.

Διαφαινόταν λοιπόν, πως η δεκαετία του 1990 θα ήταν μια περίοδος ουσιαστικής αναδιοργάνωσης των τηλεπικοινωνιών, με αλλαγές στις δομές της αγοράς, που ξεκίνησαν με τον επαναπροσδιορισμό του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας της αγοράς, που στηρίχθηκε στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, και θα επακολουθούσε η απελευθέρωση των εθνικών τηλεπικοινωνιακών αγορών, που μέχρι εκείνη τη στιγμή αποτελούσαν κρατικά μονοπώλια (με εξαίρεση την Μ. Βρετανία). Με την δημοσίευση της Πράσινης Βίβλου των τηλεπικοινωνιών γινόταν σαφής αναφορά για απελευθέρωση της προμήθειας τερματικών εξοπλισμών, ενώ παράλληλα διακήρυττε την πολιτική για μια ελεύθερα προσβάσιμη τηλεπικοινωνιακή υποδομή (Open Network Provision, O.N.P.), βασική προϋπόθεση για την μελλοντική πλήρη φιλελευθεροποίηση των περιορισμένων υπηρεσιών που μέχρι εκείνη τη

στιγμή είχαν δικαίωμα να παρέχουν μόνο οι κρατικοί τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί. Παρόλα αυτά η συνθήκη αυτή δεν αποτελούσε το κλειδί της απελευθέρωσης στην αγορά τηλεπικοινωνιών. Αυτό θα γινόταν σταδιακά, με μια σειρά από Οδηγίες, στις οποίες τα κράτη μέλη θα έπρεπε να εναρμονιστούν, ανεξαρτήτως του τι προέβλεπε το εθνικό τους δίκαιο.

Η Οδηγία 88/301/ΕΟΚ, προέβλεπε τον ανταγωνισμό στην αγορά τερματικού εξοπλισμού και ήταν η άμεση προέκταση της εφαρμογής της Πράσινης Βίβλου, ενώ η 91/263/ΕΟΚ αφορούσε ζητήματα προσέγγισης των εθνικών νομοθεσιών στο θέμα του τερματικού εξοπλισμού, αλλά και αμοιβαίας αναγνώρισης του πιστοποιητικού συμμόρφωσης προς τα εναρμονισμένα ευρωπαϊκά πρότυπα. Με την τελευταία αυτή Οδηγία, επιδιωκόταν η καθιέρωση της ελεύθερης εισαγωγής, εμπορίας, εγκατάστασης και συντήρησης τηλεπικοινωνιακού τερματικού εξοπλισμού, ο οποίος όμως ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένες προδιαγραφές και απαιτήσεις. Είχε βέβαια προηγηθεί η 90/531/ΕΟΚ αναφορικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, που σκοπό είχε το άνοιγμα της αγοράς τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού στον Κοινοτικό ανταγωνισμό.

Οι παραπάνω Οδηγίες μπορεί να ήταν σημαντικές για την εποχή τους, δεν διασφάλιζαν όμως την ‘φιλελευθεροποίηση’ στην αγορά τηλεπικοινωνιών. Η απελευθέρωση και ο φιλελευθερισμός είναι έννοιες που συχνά δημιουργούν σύγχυση. **Απελευθέρωση** σημαίνει τη μείωση των περιορισμών που επιβάλλονται από την κυβέρνηση στην λειτουργία κρατικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών, ενώ **φιλελευθερισμός** είναι η εισαγωγή του ανταγωνισμού στην εθνική ή στην υπερεθνική – όπως στην περίπτωση της Ε.Ε. – αγορά, η οποία μέχρι εκείνη τη στιγμή

λειτουργούσε μονοπωλιακά. Στις αρχές τις δεκαετίας του 1990, δημοσιεύτηκε η Οδηγία 90/388/ΕΟΚ σχετικά με τον ανταγωνισμό στην αγορά τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Με την Οδηγία αυτή καταργούνται τα ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα στην παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, με εξαίρεση το δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο και τη φωνητική τηλεφωνία. Με την Οδηγία αυτή καθορίζονται οι προϋποθέσεις, τα κριτήρια και οι διαδικασίες για την χορήγηση αδειών παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, ενώ επιβάλλεται στα κράτη – μέλη η υποχρέωση να συγκροτήσουν Ανεξάρτητη Ρυθμιστική Αρχή, που στο εφεξής θα είναι η αρμόδια να επιβλέπει την αγορά τηλεπικοινωνιών και να διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία της. Συμπληρωματικά με την παραπάνω Οδηγία, δημοσιεύτηκε μία ακόμα, η 90/387/ΕΟΚ, που αφορούσε τη δημιουργία εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω της παροχής ανοικτού δικτύου (ONP). Οι βασικές αρχές της Διάταξης του Ο.Ν.Ρ. ήταν η εναρμόνιση των συνθηκών πρόσβασης προς τις υποδομές του κεντρικού δημόσιου δικτύου για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από νέες επιχειρήσεις (μισθωμένες γραμμές, υπηρεσίες μεταβίβασης δεδομένων, φωνητική σταθερή τηλεφωνία, κινητή τηλεφωνία). Τέλος, με την Οδηγία αυτή προβλεπόταν η εξισορρόπηση των τελών τηλεφωνίας, η διακοπή δηλαδή της επιδότησης των αστικών κλήσεων από την υπεραστική και διεθνή τηλεφωνία.

Οι εθνικές κυβερνήσεις των κρατών-μελών ευθυγραμμίστηκαν με το νέο νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο για την άρση των περιορισμών που επιβάλλονταν στην αγορά των τηλεπικοινωνιών και οι οποίοι δεν επέτρεπαν την είσοδο στην αγορά νέων επιχειρήσεων, αν και ομολογουμένως έλαβαν υπόψη τους με

σχετική καθυστέρηση αυτές τις ευρωπαϊκές οδηγίες, με συνέπεια οι τηλεπικοινωνιακοί οργανισμοί να διατηρήσουν το προνόμιο αποκλειστικής παροχής των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσα στα εθνικά τους σύνορα. Από την πλευρά της Κοινότητας πάντως, είχε σχεδιαστεί η πλήρης απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη προβλεπόταν, έως τις αρχές του 1994 να επιτρέπεται στους κατόχους ιδιωτικών δικτύων (όπως δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και σιδηροδρομικών δικτύων) και σε φορείς παροχής υπηρεσιών μεταγωγής δεδομένων, να μεταφέρουν τηλεφωνήματα για περιορισμένες ομάδες χρηστών. Στη δεύτερη φάση, που προβλεπόταν να έχει ολοκληρωθεί έως τις αρχές του 1996, θα επιτρεπόταν η διασυνοριακή τηλεφωνική κίνηση σε όποιον ανταγωνιστή το επιθυμούσε, με την χρήση μισθωμένων γραμμών, από τον πρώην μονοπωλιακό πάροχο. Στην τρίτη φάση, που θα ολοκληρωνόταν στις αρχές του 1998, θα είχε ολοκληρωθεί η απελευθέρωση όλων των τηλεφωνικών υπηρεσιών. Τελικά, η τρίτη αυτή φάση, που αφορούσε την αγορά της φωνητικής τηλεφωνίας και την παροχή της τηλεομοιοτυπίας άνοιξε στον ελεύθερο ανταγωνισμό σε τρεις περιόδους για τα κράτη-μέλη. Για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα μεγαλύτερα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα η απελευθέρωση πραγματοποιήθηκε μέχρι την 1^η Ιανουαρίου του 1998, με εξαίρεση το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο οι οποίες είχαν το δικαίωμα να απελευθερώσουν τις τηλεπικοινωνιακές αγορές τους μέχρι την 1^η Ιανουαρίου του 2000. Τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ε.Ε. – Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία και Ιρλανδία – θα έπρεπε να έχουν εισάγει τον ελεύθερο ανταγωνισμό μέχρι την 1^η Ιανουαρίου του 2001.

Η Μετάβαση από τη Μονοπωλιακή Αγορά στον Ανταγωνισμό

Για αρκετές δεκαετίες η αγορά τηλεπικοινωνιών λειτουργούσε με μονοπωλιακές επιχειρήσεις, συνήθως κρατικές που διαμόρφωναν τις εξελίξεις στον κλάδο και καρπώνονταν τα κέρδη από την έλλειψη ανταγωνισμού στον κλάδο. Φυσικά, η λειτουργία αυτών των κρατικών μονοπωλίων δεν είχε σκοπό την μεγιστοποίηση των κερδών, αλλά την δημιουργία των κατάλληλων εθνικών υποδομών, τουλάχιστον όσον αφορά το δίκτυο σταθερής τηλεφωνίας, που κανένας ιδιωτικός πάροχος δεν θα αναλάμβανε να υλοποιήσει, λόγω υψηλού κόστους (sunk cost). Τα κέρδη των οργανισμών επανεπενδύονταν στον κλάδο ή απορροφούνταν από τον κρατικό προϋπολογισμό για να εξυπηρετήσουν άλλους εθνικούς σκοπούς. Οι κρατικοί πάροχοι σκοπό είχαν να παρέχουν υπηρεσίες ελάχιστης εγγυημένης ποιότητας, χωρίς αποκλίσεις σε όλες τις κοινωνικές ομάδες, σε σχετικά φθηνές τιμές. Η αγορά τηλεπικοινωνιών λοιπόν, ήταν ρυθμιζόμενη σε μια μονοπωλιακή κατάσταση, που εξυπηρετούσε όμως κοινωνικούς σκοπούς, όπως την εξυπηρέτηση απομακρυσμένων περιοχών, τις οποίες μια ιδιωτική επιχείρηση δεν θα χρηματοδοτούσε από μόνη της, βάση κάποιας εμπορικής πολιτικής.

Το διαμορφούμενο όμως οικονομικό κλίμα, ειδικά μετά την δεκαετία του 1980, ωθούσε στην απελευθέρωση των μέχρι τότε μονοπωλιακών αγορών, στην ιδιωτικοποίηση των πρώην κρατικών εταιρειών και στην δημιουργία μίας παγκοσμιοποιημένης αγοράς τηλεπικοινωνιών. Όπως ήταν φυσικό, οι τάσεις αυτές ενέτειναν τις φωνές που υποστήριζαν ότι αγορές, που μέχρι τότε καρπώνονταν τα κρατικά μονοπώλια θα έπρεπε να απορυθμιστούν, να γίνουν δηλαδή πιο ελεύθερες προκειμένου να αναπτυχθεί ο ανταγωνισμός και να διευρυνθεί ο κύκλος εργασιών τους, κάνοντας τις αγορές αυτές πιο κερδοφόρες. Η απορύθμιση (*deregulation*)

λοιπόν, παρουσιαζόταν ως ένα σημαντικό εργαλείο εκείνης της περιόδου στην άσκηση πολιτικής, ειδικά στον χώρο των τηλεπικοινωνιών και υποστηριζόταν από φορείς και εταιρείες που ήθελαν να εισέλθουν στον κλάδο, αφού με την απορύθμιση οι συμμετέχοντες στην αγορά θα όριζαν και θα εξέλεγαν το διοικητικό – ρυθμιστικό τους όργανο. Άρχισαν όμως παράλληλα να γίνονται οι πρώτες συζητήσεις και για τον τρόπο που θα γινόταν η μετάβαση σε μια απελευθερωμένη αγορά, χωρίς να εξαιρεθούν από τα αναμενόμενα οφέλη οι αδύναμες ομάδες πολιτών. Το αντικείμενο της συζήτησης δεν ήταν, όπως έχουμε δει θεωρητικό, αλλά αφορούσε τον προσδιορισμό των αρχών και των κανόνων εκείνων που θα διασφάλιζαν τόσο την είσοδο νέων παικτών στον κλάδο, όσο και την εξυπηρέτηση κάθε χρήστη που θα το επιθυμούσε ανεξαρτήτως κοινωνικής ομάδας ή γεωγραφικής περιοχής.

Φυσικά κάτι τέτοιο δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί μέσω της αυτορύθμισης (self - regulation), αφού ήταν μάλλον απίθανο η αγορά να ικανοποιήσει τους ανωτέρω περιορισμούς χωρίς την παρέμβαση κάποιου ανεξάρτητου αρμόδιου φορέα. Κατά συνέπεια, θα έπρεπε να καταφύγουν τα κράτη που επιθυμούσαν να απελευθερώσουν τις αγορές τους σε δημόσια ρύθμιση (public regulation), όπου κάποιο ανεξάρτητο διοικητικό όργανο ελέγχει την αγορά, επεμβαίνει προς όφελος των καταναλωτών και του ανταγωνισμού και επιβάλλει κυρώσεις στους παραβάτες. Πέραν αυτών, το πέρασμα από μονοπωλιακές καταστάσεις στον ανταγωνισμό δεν διασφαλίζει την συνέχιση του μακροπρόθεσμα, αφού το πρώην κρατικό μονοπώλιο, με το ήδη εγκατεστημένο δίκτυο, την μεγάλη πελατειακή βάση και την γνώση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, θα συνεχίζει να έχει σημαντική ισχύ στην αγορά για μεγάλο χρονικό διάστημα. Για να προασπιστούν οι νεοεισερχόμενοι πάροχοι θα ήταν απαραίτητο λοιπόν να υπάρχει διαμορφωμένο ισχυρό νομοθετικό

πλαίσιο, που να περιορίζει τις αυθαιρεσίες του κυρίαρχου παρόχου. Κατά αυτόν τον τρόπο καταλήγουν σε ένα νέο είδος ρύθμισης, γνωστής και ως επαναρύθμιση (re - regulation), η οποία οδηγεί στο συμπέρασμα πως απορύθμιση δεν μπορεί να σημαίνει την παντελή απουσία κανόνων, αλλά αντιθέτως οδηγεί σε ένα νέο καθεστώς ρύθμισης όπου οι κανόνες επιβάλλονται από ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, οι οποίες αποσκοπούν αρχικά στο να προστατεύσουν τις νεοεισερχόμενες εταιρείες και τελικά μέσα από τη διαδικασία του ανταγωνισμού, οι καταναλωτές να αποκομίσουν μακροπρόθεσμα σημαντικά οφέλη.

Μπορεί να σχηματισθεί μια πρώτη εικόνα για τα εργαλεία που χρησιμοποίησαν οι ιθύνοντες προκειμένου να οδηγήσουν την αγορά τηλεπικοινωνιών στην απελευθέρωση. Αρχικά η προσπάθεια τους ήταν η εξάλειψη του καθεστώτος κοινωνικής ρύθμισης, όπου σκοπό είχε να προστατεύσει τους καταναλωτές από τυχόν εκμετάλλευση των μονοπωλίων που λειτουργούσαν τότε. Η απορύθμιση αυτή, της αγοράς τηλεπικοινωνιών δεν συνεπαγόταν την απουσία κανόνων, αλλά προϋπόθετε την ύπαρξη μιας διαδικασίας δημόσιας ρύθμισης, όπου ανεξάρτητα διοικητικά όργανα θα επέπτευαν την αγορά. Η επαναρύθμιση αυτή, είναι δυνατόν να λεχθεί ότι χωρίζεται σε δύο μεγάλες φάσεις. Στην πρώτη που παρουσιάζεται η εισαγωγή του ανταγωνισμού, οι ανεξάρτητες αρχές εφαρμόζουν ένα περισσότερο αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο, βασισμένο στο δίκαιο των τηλεπικοινωνιών. Αυτό συμβαίνει ώστε να τεθούν εκ των προτέρων (ex - ante) κάποιες υποχρεώσεις στο πρώην μονοπώλιο, προκειμένου να μπορέσουν να εισέλθουν στην αγορά νέοι παίκτες και να επιβιώσουν. Στην δεύτερη φάση και αφού εδραιωθεί ο ανταγωνισμός σε κάποιο βαθμό, αρχίζει να εφαρμόζεται προοδευτικά το δίκαιο του ανταγωνισμού το οποίο είναι εκ των υστέρων (ex - post) προσέγγιση. Δηλαδή πλέον η

παρέμβαση της ρυθμιστικής αρχής γίνεται μόνο εφόσον παρατηρηθεί περίπτωση αθέμιτου ανταγωνισμού.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να λεχθεί πως απελευθέρωση – απορύθμιση στην αγορά τηλεπικοινωνιών, δεν σημαίνει έλλειψη κανόνων, αλλά αντίθετα σημαίνει δημιουργία ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου, όπου την εποπτεία και τις αρμοδιότητες της ρύθμισης δεν τις έχει η εκάστοτε κυβέρνηση αλλά μια ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή.

Το Θεσμικό Πλαίσιο των Ελληνικών Τηλεπικοινωνιών

Το Θεσμικό Καθεστώς Μέχρι την Απελευθέρωση της Ελληνικής Τηλεπικοινωνιακής Αγοράς

Μέχρι το 1949 υπήρχαν διάφορες, κυρίως ξένες, εταιρείες στον τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα. Ο ΟΤΕ ιδρύθηκε το έτος 1949 (από συγχώνευση της κρατικής τηλεφωνικής εταιρείας, της Α.Ε.Τ.Ε. (Ανώνυμος Ελληνική Τηλεφωνική Εταιρεία), της Τηλεφωνικής Εταιρείας Ρόδου και της Διεθνούς Τηλεγραφικής Εταιρείας Cable and Wireless), με το νομοθετικό διάταγμα 1049/49, περί «Οργάνωσης των Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος» ως επιχείρηση Κοινής Ωφελείας. Με το ίδιο διάταγμα απέκτησε το προνόμιο του μονοπωλίου των Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών, αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών και την λειτουργία του Τηλεπικοινωνιακού δικτύου. Ιδρύθηκε ως Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και λειτουργούσε σύμφωνα με τις αρχές το Αστικού δικαίου, με την μορφή Ανώνυμης Εταιρείας, της οποίας όλες οι μετοχές, (στην πραγματικότητα μία) ανήκαν στο κράτος μέχρι το 1996, έτος κατά το οποίο έγινε η πρώτη μετοχοποίηση.

Η Πορεία προς την Απελευθέρωση της Ελληνικής Τηλεπικοινωνιακής Αγοράς

Το πρώτο βήμα για τον περιορισμό του μονοπωλίου του ΟΤΕ έγινε το έτος 1990 με διάταξη που περιλήφθηκε στον αναπτυξιακό νόμο 1892/90 και επέτρεπε την εκμετάλλευση της Κινητής Τηλεφωνίας Ξηράς (ΚΤΞ) από ιδιωτικούς φορείς. Ακολούθησε η ψήφιση του νόμου 2075/92 «για την οργάνωση και λειτουργία του τομέα των Τηλεπικοινωνιών», με τον οποίο επιδιώχθηκε η ριζική αναμόρφωση όλης της Τηλεπικοινωνιακής νομοθεσίας και η ουσιαστική κατάργηση της μονοπωλιακής θέσης του ΟΤΕ. Ο νόμος αυτός εισήγαγε ένα καθεστώς προωθημένης απελευθέρωσης των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και των Τηλεπικοινωνιακών Αγορών και εναρμόνισε την Ελληνική νομοθεσία, προς τις σχετικές Αποφάσεις και Οδηγίες της Ε.Ε. (Απελευθέρωσε όλες τις Τηλεπικοινωνιακές Υπηρεσίες πλην της φωνητικής τηλεφωνίας). Την ίδια χρονιά χορηγήθηκαν και δύο άδειες Κινητής Τηλεφωνίας, στις εταιρείες Panafon και Stet Hellas (οι σημερινές Vodafone και Wind (TIM) αντίστοιχα).

Τον Αύγουστο του 1993 ψηφίστηκε από την Βουλή και δημοσιεύθηκε ο νέος νόμος περί ΟΤΕ (Ν.2167/1993), ο οποίος επρόκειτο να αποτελέσει (αν τυχόν εφαρμοζόταν στο σύνολό του) το καταστατικό του μερικά ιδιωτικοποιημένου ΟΤΕ, σύμφωνα με την σχετική απόφαση της τότε κυβέρνησης. Ο ΟΤΕ λειτούργησε έκτοτε με βάση τον νόμο αυτό, (εντεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο και Γενικός Διευθυντής) και τις αρμοδιότητες των οργάνων του, έως την 20.10.1994 όταν ο Νόμος 2246 για την «Οργάνωση και Λειτουργία των Τηλεπικοινωνιών» καθιέρωσε το ρυθμιστικό πλαίσιο ολοκληρωμένης πολιτικής για την λειτουργία των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα. Ο νόμος αυτός κάλυπτε όλο το επίγειο

και υπέργειο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό. Ο νόμος αυτός που αντικατέστησε στην ουσία τον 2075/92, ενσωμάτωνε στο εθνικό μας δίκαιο τις δύο βασικές Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, την Οδηγία 90/387/ΕΚ και την Οδηγία 90/388/ΕΚ. Ο νόμος 2246/94 τροποποιήθηκε αργότερα με Προεδρικά Διατάγματα που ενσωμάτωναν στο εθνικό δίκαιο, μεταγενέστερες Οδηγίες και συμπληρώθηκε από διάφορες διατάξεις προκειμένου να προσαρμοστεί στα κατά καιρούς δεδομένα της τηλεπικοινωνιακής αγοράς.

Με τον νόμο 2257/23.11.94 «για την Οργάνωση και Λειτουργία του ΟΤΕ» και τον ΑΝ. 2190 /20 «περί ανωνύμων εταιρειών» ρυθμίζονται τα ειδικότερα ζητήματα λειτουργίας του ΟΤΕ, όπως μετοχικό κεφάλαιο, αυξήσεις κεφαλαίου, ποσοστό συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου, Όργανα Διοίκησης, Διοικητικό Συμβούλιο κλπ. Με το νόμο αυτό (2257/94) ο ΟΤΕ και οι θυγατρικές του έπαψαν να υπάγονται στις διατάξεις που ισχύουν για τις επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα και έκτοτε λειτουργεί ως Ανώνυμη Εταιρεία Δημόσιας Ωφέλειας και είναι μέλος του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών.

Το θεσμικό πλαίσιο που ίσχυε στην Ελλάδα, συμπληρώθηκε με Υπουργικές Αποφάσεις, οι οποίες ρύθμιζαν επιμέρους ζητήματα αναφορικά με την υλοποίηση των διατάξεων του νόμου. Με το Νόμο 2668/98 η ρυθμιστική αρχή μετονομάστηκε σε Εθνική Επιτροπή Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών (ΕΕΤΤ) και της ανατέθηκε η εποπτεία της αγοράς τηλεπικοινωνιών, αλλά και της ταχυδρομικής αγοράς της χώρας. Ο βασικός όμως νόμος που ρυθμίζει μέχρι σήμερα τον τομέα των Τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα είναι ο 2867/2000: "Οργάνωση και Λειτουργία των Τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις", ο

οποίος αποτελεί το νόμο ορόσημο της απελευθέρωσης των Τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, δεδομένου ότι καταργεί το μονοπώλιο του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος (ΟΤΕ) και εισάγει: Περιβάλλον ανταγωνισμού, καθεστώς αδειοδότησης με γενικές και ειδικές άδειες, την έννοια της Καθολικής Υπηρεσίας, Παροχή Ανοικτού Δικτύου και Διασύνδεση, ενώ εγκαθιδρύει εθνική ρυθμιστική υπηρεσία, δηλαδή την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Ο νόμος αυτός αντικατέστησε τον 2246/94 με τις τροποποιήσεις του και με την ψήφιση του κατήργησε τον νόμο 2840/2000, ο οποίος ρύθμιζε τα θέματα λειτουργίας της ΕΕΤΤ. Με την ψήφιση του ο νόμος έδινε ρυθμιστικές – κανονιστικές αρμοδιότητες στην ΕΕΤΤ, σε θέματα που ως τότε απλά γνωμοδοτούσε (Πεπραγμένα ΕΕΤΤ 2002, 2003 και 2004).

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα από την πρώτη στιγμή κατανόησε την ανάγκη δημιουργίας, ρυθμιστικών αρχών στα κράτη – μέλη, που θα επιβλέπουν τον υπό απελευθέρωση κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Θεωρούσε, δε, πως στην περίπτωση που η απελευθέρωση γίνει χωρίς κατάλληλη και αποτελεσματική εποπτεία, θα δημιουργούνταν ο κίνδυνος κάποιοι συνδρομητές που δεν θα πρόσφεραν οικονομικά οφέλη στους παρόχους, να μην εξυπηρετούνταν στα πλαίσια του ανταγωνισμού, όπου ο στόχος των ανταγωνιστών είναι η μεγιστοποίηση των κερδών τους. Η ρυθμιστική αρχή θα έπρεπε να δημιουργήσει μία τέτοια πολιτική, ώστε να παρακινούνται οι πάροχοι να βελτιώνουν συνεχώς τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους, μειώνοντας παράλληλα τις τιμές τους, χωρίς αποκλεισμούς στην χρήση ή εκπτώσεις στην ποιότητα. Άρα, θα έπρεπε η ρυθμιστική αρχή να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις χρήσης των

δικτυακών υποδομών του πρώην κρατικού μονοπωλίου, έναντι χαμηλών σχετικά τιμών, ώστε ο νεοεισερχόμενος πάροχος να έχει πόρους να διαθέσει σε διαφήμιση και προώθηση των υπηρεσιών που προσφέρει.

Σε επόμενο στάδιο, μετά την ωρίμανση του ανταγωνισμού, η ρυθμιστική αρχή θα πρέπει να επαναπροσδιορίσει το κόστος χρήσης του δικτύου του κυρίαρχου παρόχου, ώστε να οδηγηθούν οι εναλλακτικοί πάροχοι στην δημιουργία δικών τους δικτύων σταδιακά και, έτσι, να παγιωθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω ο ανταγωνισμός. Κατά την διαδικασία αυτή, θα πρέπει να τίθενται συνεχώς τα τεχνικά πρότυπα, ώστε να υπάρχει σύγκλιση μεταξύ των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και να επιτρέπεται ο ανταγωνισμός όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατανοείται η σπουδαιότητα του ρόλου της ρυθμιστικής αρχής και των αποφάσεων που θα καλούνταν αυτή να πάρει προκειμένου να ξεκινήσει και να παγιωθεί ο ανταγωνισμός στην αγορά τηλεπικοινωνιών.

Για τους παραπάνω λόγους, το βασικό θεσμικό στοιχείο στην λειτουργία της ελεύθερης τηλεπικοινωνιακής αγοράς αποτέλεσε η δημιουργία της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα. Η ίδρυση της ΕΕΤ προβλεπόταν ήδη με το άρθρο 8 του ν.2075/1992. Επρόκειτο για πενταμελή επιτροπή, τα μέλη της οποίας διορίζονταν με Προεδρικό Διάταγμα μετά από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών. Η ρυθμιστική αρχή αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για την επιτυχή μετάβαση της αγοράς από πλήρως μονοπωλιακή σε πλήρως απελευθερωμένη, αλλά και για τη διατήρηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού, ώστε οι καταναλωτές να διασφαλίζουν μακροπρόθεσμα τη μεγιστοποίηση των ωφελειών τους. Ήταν γνωστό και στους ιθύνοντες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ότι μια

ρυθμιστική αρχή για να μπορέσει να αντεπεξέλθει στο ρόλο που της δίνεται, θα πρέπει να έχει την κατάλληλη υποδομή, κυρίως στελεχιακή, αλλά θα πρέπει να υπάρχει και το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο που θα της δίνει τις αρμοδιότητες και την ανεξαρτησία που πρέπει να έχει. Οι προϋποθέσεις αυτές δεν τηρούνταν, η ρυθμιστική αρχή, θα αποτελούσε άλλη μία δημόσια υπηρεσία, η οποία παίζοντας ελλιπώς τον ρόλο της, θα δημιουργούσε πρόσθετα προβλήματα στην λειτουργία του υγιούς ανταγωνισμού.

Ο ιδρυτικός νόμος της ΕΕΤ, δεν διασφάλιζε τα παραπάνω, με συνέπεια να μην συντελούνται οι προϋποθέσεις για ομαλή μετάβαση σε μια πλήρως απελευθερωμένη αγορά. Για τον λόγο αυτό επανασυστάθηκε με τον ν. 2246/1994, συγκροτούμενη από επτά μέλη, πενταετούς θητείας, αρμόδια για την εποπτεία της τηλεπικοινωνιακής αγοράς. Παρόλα αυτά, η ΕΕΤ απολάμβανε πάλι περιορισμένη διοικητική αυτοτέλεια, καθώς και περιορισμένη λειτουργική ανεξαρτησία έναντι της εκάστοτε κυβερνήσεως. Εποπτευόταν από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών, ενώ ο Πρόεδρος και ο αναπληρωτής της ΕΕΤ διορίζονταν από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών. Οι αρμοδιότητές της ήταν καθαρά γνωμοδοτικές και διαπιστωτικές, δεδομένου ότι γνωμοδοτούσε, με μη δεσμευτική γνωμοδότηση και εισηγείτο στον Υπουργό τη χορήγηση, παράταση, ανάκληση αδειών, τις διαδικασίες ελέγχου των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων, την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών κλπ., ενώ «αποφασίζον» όργανο ήταν ο Υπουργός. Με την ψήφιση του Ν. 2668/1998, ανατέθηκε στην ΕΕΤ και η ευθύνη για την εποπτεία και ρύθμιση της αγοράς των ταχυδρομικών υπηρεσιών και μετονομάστηκε σε ΕΕΤΤ.

Με τον νέο νόμο, τον Ν.2867/2000, ο οποίος σηματοδότησε την απελευθέρωση των Τηλεπικοινωνιών, η ΕΕΤΤ μετατράπηκε από ένα καθαρά γνωμοδοτικό όργανο, ευάλωτο στην κυβερνητική βούληση και στις εκάστοτε πιέσεις, σε αποφασίζον όργανο με σημαντικές αρμοδιότητες και σημαντικό βαθμό ανεξαρτησίας. Συνεστήθη ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή με διοικητική, οικονομική και λειτουργική αυτοτέλεια. Εκδίδει τον δικό της κανονισμό, έχει τον δικό της προϋπολογισμό, ο Πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος και τα μέλη της επιλέγονται από τη Διάσκεψη της Βουλής με την αυξημένη πλειοψηφία των 4/5 των μελών της, για πενταετή θητεία, ενώ τα μέλη εκπίπτουν του αξιώματός τους μόνο στην περίπτωση που έχει εκδοθεί εις βάρος τους τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση για αδίκημα που συνεπάγεται κώλυμα διορισμού ή έκπτωση δημοσίου υπαλλήλου σύμφωνα με τις διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα. Οι αρμοδιότητές της, όπως προαναφέρθηκε, είναι κυρίως αποφασιστικές, ενώ έχει σημαντικές ελεγκτικές και διαιτητικές αρμοδιότητες. Με το άρθρο 6, η ΕΕΤΤ όφειλε έως τις 31-12-2001 να εκδώσει Κανονισμό, σχετικά με την έκδοση, ανανέωση, μεταβίβαση, εκμίσθωση, συνεκμετάλλευση, τροποποίηση, αναστολή, παράταση και ανάκληση των ειδικών αδειών, δηλαδή των αδειών που χορηγούνται στις εταιρείες παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, για την παροχή των οποίων απαιτούνται σπάνιοι πόροι ή δικαιώματα διέλευσης.

Μέχρι το έτος 2000, οχτώ χρόνια δηλαδή μετά την ίδρυσή της, η ΕΕΤΤ λειτουργούσε με αποσπασμένο από τον Ο.Τ.Ε. προσωπικό, ενώ οι πρώτοι διορισμοί προσωπικού που θα εργαζόταν αποκλειστικά και μόνιμα στην ρυθμιστική αρχή έγιναν από τον Α.Σ.Ε.Π. το έτος 2000. Πρέπει να αναφερθεί πως τα στελέχη της ΕΕΤΤ, θα έπρεπε να έχουν γνώσεις από τρία επιστημονικά πεδία, ώστε να ενσωματώνουν τις νομικές, τεχνικές

και οικονομικές προϋποθέσεις για την επίτευξη και διατήρηση του ανταγωνισμού στην αγορά τηλεπικοινωνιών.

Με νέα νομοθετική ρύθμιση τον Ιούλιο του 2003, αφαιρέθηκε η αποκλειστική αρμοδιότητα ρύθμισης των τηλεπικοινωνιών από την ΕΕΤΤ και επανήλθε στο Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών. Αυτό έγινε κυρίως λόγω της αδυναμία της ΕΕΤΤ να αντεπεξέλθει στο ρόλο της και λόγω της πορείας της ελληνικής τηλεπικοινωνιακής αγοράς (Πεπραγμένα ΕΕΤΤ 2002, 2003 και 2004).